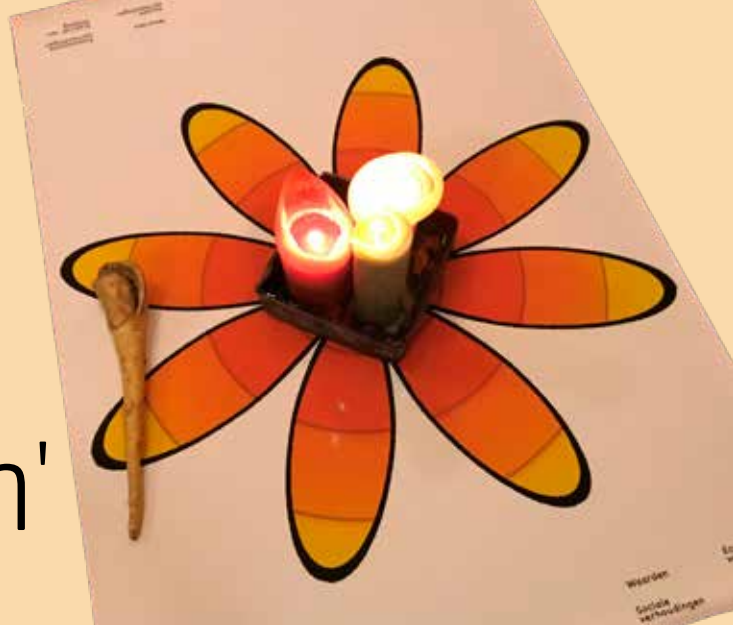

Ubuntu geeft KetenKracht

'Ik ben omdat wij zijn'

“Samenwerken? Dat doen wij al lang,” Marion Schoenmakers hoort het vaker. “Na doorvragen blijkt het afstemming tussen bedrijven te zijn en niet het bouwen op elkaars wijsheid.” Hoe kom je van losse schakels naar een duurzame voedselketen? Deze vraag kwam steeds vaker bij Marion op tijdens haar werk voor Willem&Drees. Met steun van de provincie Gelderland en de BD-Vereniging startte ze in 2018 het pilotproject *Collegiale Keten* om de voedselketen écht te verduurzamen.

Elkaar leren kennen

Het begint bij elkaar leren kennen. “Iedereen denkt wel te weten wat de ander doet en wat het beste voor hem of haar is, maar pas als je daadwerkelijk bij elkaar op het bedrijf komt, ervaar je wat het werk inhoudt. Zo was een winkelier onder de indruk van de arbeid die verricht moest worden voordat een knolselderij bij haar in de winkel ligt. Het gaat niet alleen om het werkproces maar ook om de onderliggende waarden van de diverse bedrijven. In de praktijk staan de economische

belangen voorop en worden de sociale en ecologische waarden vergeten. Elkaar vinden in die gedeelde waarden en er wat mee doen, dáár gaat het om bij Collegiale Keten,” aldus Marion.

Naar een circulaire voedselketting

De noodzaak van een goede verbinding tussen bedrijven wordt onderschreven door Prof. dr.ir. Edith Lammerts van Bueren. “Momenteel is de biologische landbouw in sociaal eco-

nomisch opzicht lineair ingericht. Dit geeft ‘georganiseerde onverantwoordelijkheid’. Ketenpartijen voelen zich niet meer verantwoordelijk voor elkaar en dat moet eerst rechtgezet worden. De lineaire voedselketen moet plaatsmaken voor een circulaire voedselketen”.¹ “De lineaire voedselketen is doodlopend,” vindt ook Marion. “Je moet naar een systeem van individuele groei vanuit collectieve kracht. Dit voedt het geheel en dat hebben we nodig: een zichzelf voedende voedselketen.”

Daarbij is het belangrijk dat alle schakels in de keten vertegenwoordigd zijn. Van teler, verwerker, winkelier tot consument, iedereen heeft zijn of haar eigen inbreng. “De metafoor van humusvorming vind ik hierbij een hele mooie: voor vruchtbare aarde moet je ook zorgen voor een hele divers samengestelde

1 Edith Lammerts van Bueren en Leen Janmaat, ‘Nieuwe verbindingen in de voedselketen’, Ekoland (december 2019)

composthoop.” Tijdens het project worden de gedeelde waarden (her)ontdekt en dit voedt het collectieve bewustzijn. “Deelnemers ervaren dit ook,” vertelt Marion, “dat soort momenten koester ik echt.”

Wijsheid van de groep inzetten

Gebruik de wijsheid van het collectief om individueel te groeien. Het ‘Ubuntu gevoel’ noemt Marion dit. Marion en procesbegeleider Caro van Roon laten deze filosofie terugkomen in de methode die ze gebruiken: het kampvuurgesprek. Dit is een gesprekstechniek waarbij de kracht van het collectief wordt ingezet om een gemeenschappelijk gedragen beslissing te nemen. Het kampvuurgesprek wordt ook wel *indaba* genoemd, dit woord is afkomstig uit het Zoeloe en staat voor Afrikaanse volksraadpleging ².

Bij het kampvuurgesprek is steeds één van de deelnemers de *Chief*. Hij of zij legt een vraagstuk voor aan de groep. Zodra de vraagstelling helder is voor iedereen komt de *talking-stick* ten tonele. Elke deelnemer mag zijn visie geven. Ze doen dit richting de *Chief*, het is niet de bedoeling dat het een debat wordt. De *Chief* neemt alle wijsheden uit de groep tot zich. Hij of zij laat dit op zich inwerken en neemt dan een besluit. Alle deelnemers committeren zich vervolgens aan het besluit van de *Chief* ². Tot slot wordt er door elke deelnemer een persoonlijk stappenplan gemaakt. Wat kan ik doen voor de groep? Dit wordt goteerd en zo wordt het besluit direct ver-

Kijkend naar deze samenwerking

Samenwerken binnen je team of bedrijf is één, samenwerken tussen bedrijven en ketenpartners is een andere tak van sport. Je werkt dan over grenzen heen. En dat is iets heel anders dan zaken over de schutting gooien. Dat vraagt het lef om een kijkje in je keuken te geven en wat daar allemaal van belang en gaande is. Dit is precies wat in het ketenproject gebeurt. Door de vragen, dilemma’s en lastige dingen waarmee je worstelt te delen, ontstaat gedeelde ruimte om je in elkaars schoenen, positie en perspectief te verplaatsen. Dit versterkt de onderlinge band, het wederzijds begrip en leidt tot gedeelde informatie die de praktische basis kan zijn voor betere oplossingen en/of gedeelde waarden. Wat hier werkzaam wordt, is de kracht van inlevingsvermogen. Niet toevallig maakt dit project gebruik van principes die ook in collegiale toetsing en intervisie worden toegepast. (HJS)

taald naar de praktijk.

In het Collegiale Keten project zijn al diverse thema’s ter sprake gekomen tijdens de kampvuurgesprekken; onder andere SKAL-certificering, omgaan met elkaar, anderen wat gunnen en verbinding met de consument versterken. Elke deelnemer geeft vanuit zichzelf zijn of haar mening waardoor alle zienswijzen aan bod komen. “Er gebeurt iets op energetisch

niveau waardoor er een gemeenschappelijke drang komt het voor elkaar goed te doen”, aldus Marion. “De energie die ontstaat tijdens de bijeenkomsten valt niet te vatten in een feitelijke beschrijving, maar is erg bijzonder om te ervaren.”

De uitkomst ligt bij de groep

Marion en Caro zijn bij het kampvuurgesprek de begeleiders. “Wij hebben de wijsheid niet, dat heeft de groep”. Ze adviseren en sturen waar nodigen, maar de uitkomst ligt bij de deelnemers. Daarbij komt het belang van groepsdiversiteit weer om de hoek. Bij een kampvuurgesprek waarbij de *Chief* zich afvroeg of hij zijn SKAL-certificering wel wilde behouden, werd door deze gespreksmethode direct duidelijk wat de waarde van de SKAL-certificering is voor de overige schakels in de keten. Niet alleen voor de winkelier, maar zeker ook voor de consument. Met dit als feedback heeft de *Chief* besloten om gecertificeerd biologisch te blijven telen en heeft hij handvaten gekregen om de SKAL-controles (waar hij tegenop zag) op een andere manier te benaderen.

Het project Collegiale Keten geeft direct praktisch resultaat. Daar houdt Marion van: “Ik ben van de praktijk, sta het liefste met mijn handen in de aarde. Mijn streven is dan ook om vanuit deze pilot een concrete werkvorm te ontwikkelen waar de BD-Vereniging en ikzelf als zelfstandige mee gaan werken. Nu zie je vaak de boeren vertegenwoordigd (horizontaal), maar de andere ketenschakels ontbreken, bijvoorbeeld handelshuizen, financiers of winkeliers. Ik wil met dit project een werkvorm ontwikkelen die concreet gebruikt

² Jitske Kramer en Daniëlle Braun, *Building tribes, reisgids voor organisaties* (Deventer 2018)

kan worden in een diverse, verticale groep. Als alle schakels vertegenwoordigd zijn dan zit er wijsheid genoeg in de groep.” Met de methode die Marion met het project Collegiale Keten aan het ontwikkelen is, wordt de collectieve wijsheid ingezet om individueel te groeien, maar vooral ook om samen sterker te worden als toekomstbestendige, duurzame keten. ‘Ik ben omdat wij zijn’, de kracht van samen.

collegialeketen.nl

Marieke Engwerda

schrijft de inspirerende verhalen op, die vanuit het project ontspruiten. Zo is ook dit artikel ontstaan; Marion als verteller, Marieke als

schrijver. Verder is ze werkzaam bij Bioweb, een webwinkel en markt gericht op directe verkoop van boeren aan consumenten in Friesland. bioweb-fryslan.nl

Marion Schoenmakers werkt als zelfstandige en kent het echte pionieren in de voedseltransitie vanuit het bedrijfsleven. Zij werkt met alle schakels in de

keten: producenten, transport- en logistieke partijen, grote landelijke retailers, winkels en speciaalzaken evenals andere afzetkanalen zoals out-of-home en natuurlijk de grote groep consumenten als dagelijkse gebruikers.